

maart/april/mei 2026

nummer **72**

- *Vaste medewerkers:* Corine Goldschmidt / Victor Retel Helmrich / Wiel Poelmans, Frans van Erve. *Vormgeving / eindredactie:* Jan van Rijsewijk. Redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken zo nodig aan te passen.

excursieverslag

- Andries de Lange

Excursie het Plateaux
Zondag 1 maart

Caatje (de vrouw van Andries red.) en ik zijn kwart voor negen bij NEC de Wulp: niet de Nijmeegsche EredivisieCub, maar het Natuur Educatie Centrum. Maar goed ook, want dat voetballen lukt niet meer zo best. Om drie minuten over negen vertrekken we: van sommige mensen weet ik ook de achternaam, van de meeste niet. Jan van Laarhoven, Astrid, Caatje van Gestel, Nico Hilgers, Frances, Joost, Marianne, Marcel, Zita, Hans, Keno, Henk, Andries de Lange ("dat ben ik dus", met dank aan Wim T. Schippers) en niet te vergeten Nala, de 7-jarige hond van Hans en Zita.

Het is mooi zonnig weer, in het begin fris, maar allengs warmer; dan steekt ook een stevige wind op. Mooi gebied, vennen (grintgaten?) en de Dommel, die hier diep in het Plateaux is ingeslepen. Na een eindje langs de Dommel met kleine bonte specht, grote bonte specht, rietgors en tjiftjaf komen we bij een ven met kijkhut (Jan: "fijn dat ze de kijkgaten weer op de juiste hoogte hebben aangebracht"): er zitten hier flink wat tafeleenden en in de modder bij de grauwe ganzen zien we ook 2 paar wintertalingen, op het ven verder nog 2 krakeendjes. Dan hebben we al het magere speenvarken, alias de waterral gehoord en zien we het gele oog van de kuifeend.

Kieviten schermen door de lucht, we zien buizerds, een roodborsttapuit, we horen boomleeuweriken en samen met Marcel kijk ik lang naar een veldleeuwerik. Een graspieper zet z'n parachute uit, er landen enkele grote zilverreigers, ook een blauwe (?) en in zo'n mooie alleenboom zitten een paar aalscholvers te drogen, en te zonnen, want dat doen ze dus ook. De steppen worden hier beweid door Galloway-runderen met van die grappige ronde oren op een nogal behaard hoofd. Ze zien er vriendelijk, zelfs wat sullig uit, maar hoed u voor het Gallowayrund: op de lijst van menselijke slachtoffers van dieren staan ze vlak na het nijlpaard. Delen van het Hageven worden afgeplagd om variëteit in rietbegroeiing te krijgen. In 1831, toen België zich afscheidde van Nederland liep er een smokkelpad door het Hageven. Dat kun je nu weer lopen, maar dat doen we niet: wij lopen het vierkantpaarse Hagevenpad. Daar zijn we namelijk. Op een van de borden lees ik, dat dames in die tijd plotseling zwanger werden en dan naast de hete kachel van de veldwachter werden gezet. De smokkelgoederen begonnen dan te smelten en de dames kwamen weer op hun gewicht van voor die onverwachte zwangerschap. Afijn, Johnny Hoes heeft over deze treurige en toch ook romantische periode het lied "Hij was een smokkelaar" gedicht. Nico vindt, dat er te weinig wordt ondernomen tegen de aangroei van jonge dennen. Verder is er het probleem van de stikstof, de fosfaten, methaan, CO₂ en andere meststoffen uit de veeteelt, die zorgen voor een grote toename van pitrus. Het blijft overigens schitterend weer: we zien een goudhaantje (Caatje voor het eerst, topdag voor haar), een grote gele kwikstaart en op het eind vliegen er twee buizerds, die mogelijk (zwarte kop, Jan en Nico) slangenarenden zijn. Misschien toch te donker kleeft. Henk heeft onderweg nog een sperwer gefotografeerd. Mooi toestel: blijft haarscherp, ook als je heel ver inzoomt. Na afloop drinken we koffie en een biertje in het "lokaal". De koffie mooi geserveerd met cacaopoeder en het biertje Gageleer. Blond. 7,5 zegt de barman. Doe maar 8, zeg ik, wat tot grote hilariteit leidt, omdat de barman het alcoholpercentage bedoelde. Lekker biertje overigens. Hans vertelt nog, dat in een klooster in Gelderland een monnik gagel aanwees. "Wat het wel is, weet ik niet, maar zeker geen gagel", zei Hans toen. Het bleek, dat ze daar hun bier brouwden met die "gagel". Wellicht, maar allerminst zeker, een goed idee.

Het was een buitengewoon gezellige en interessante excursie, waarvoor hartelijk dank, ook namens Caatje, aan alle aanwezigen en organisator Nico.

Aalscholver, blauwe reiger, boomklever, boomkruiper, boomleeuwerik, buizerd, fazant, geelgors, goudhaan, graspieper, grauwe gans, groene specht, groenling, grote gele kwikstaart, grote zilverreiger, heggenmus, holenduif, houtduif, kievit, kleine bonte specht, kokmeeuw, koolmees, krakeend, kuifeend, meerkoet, merel, pimpelmees, rietgors, roodborst, roodborsttapuit, soepeend, sperwer, staartmees, tafeleend, tjiftjaf, torenvalk, veldleeuwerik, vink, waterral, wilde eend, winterkoning, wintertaling, witte kwikstaart, zanglijster en zwarte kraai.

denieuwewaranda

▪ Ad Kolen

"Op verzoek van de Stichting Nieuwe Warande volg ik de ontwikkelingen van de vogelbevolking in de Nieuwe Warande".

De Nieuwe Warande is een landelijk gebied ten noordoosten van de gemeente Tilburg, ruwweg tussen de dorpskernen van Udenhout en Berkel-Enschot en het stadsdeel Tilburg-Noord. Bestaande uit de deelgebieden Vijfhuizen, Quirijnstok, Kouwenberg, Zwaluwenbunders en Hazennest.

Grootschalige, meest intensief gebruikte agrarische gronden zijn voor een vogelaar niet het meest aantrekkelijke gebied om naar vogels te kijken. Met enige terughoudendheid ben ik dan ook in 2018 aan de eerste verkennende telrondes begonnen. Een volledige broedvogelinventarisatie van dit enorme gebied (570 ha) is te veel. Nu tel ik via een vaste route sinds 2018 maandelijks alle vogels in het gebied. Alle waargenomen vogels zijn, afzonderlijk per deelgebied, vrij te bekijken op de website van waarneming.nl.

Naast de uitgestrekte maïsvelden zijn er toch ook meerdere, vaak kleine elementen die het gebied aantrekkelijk maken voor vogels. Kleine verwilderde randen en sloten met uitlopende wilgenstruwelen zijn plotseling aantrekkelijk voor meerdere vogelsoorten. Ik zie de potentie van het gebied en ga door met tellen. De resultaten van deze reeks tellingen zijn niet allesomvattend; daarvoor is de tijd dat ik in het gebied verblijf te kort en de frequentie te laag. Het geeft in grote lijnen zicht op de aantallen en de soorten vogels die er voorkomen. Ook komen soms toevallige bijzonderheden in beeld. Van een aantal behoorlijk veel voorkomende vogelsoorten is wel in te schatten dat ze tot de broedvogels van de Nieuwe Warande behoren.

Lees [HIER](#) het complete verslag.

Kijk ook eens op het weblog [VOGELSENZO*](https://vogelsenzo.blogspot.com/)
<https://vogelsenzo.blogspot.com/>

flyer

Een flyer is een klein vel papier dat als doel heeft snel informatie te verspreiden. Het moet aandacht trekken en mensen informeren of overtuigen. Belangrijk voor een flyer is dat je kort en duidelijk bent met je informatie. Verder is van belang dat het een opvallend ontwerp is met een duidelijke afbeelding en kleur.

Onze oude flyer was niet meer voorradig en gaf ook niet meer de juiste voorlichting. Daarom heeft het bestuur besloten om een nieuwe te ontwerpen. Jan van Rijsewijk wilde deze taak op zich nemen.

Voorzijde

Achterzijde

excursieverslag

- Carola Bosch

Excursie de Brand
Zaterdag 28 maart
Aantal deelnemers 16

Ondanks de regenvoorspelling was het gelukkig droog bij aankomst.

In de uitnodiging werd er geattendeerd op het dragen van waterdichte schoenen of laarzen; dat was inderdaad geen overbodige luxe. De paden waren nat en glibberig. Een compliment voor eenieder die op een kronkelige boomstam over

een beekje moest lopen. Niemand is erin gevallen.

De zon verscheen rond half tien, heerlijk. De tekenen van het voorjaar waren al goed te zien: bloeiende krentenboom, sleedoorn, zoete kers, pinksterbloem, bosanemoon, fladderiep (typische boom voor dit gebied) en de beekpunge.

We kregen uitleg van Victor en Nico over de verlegde afwatering van de Zandleij en de gevolgen hiervan voor de natuur.

Het was weer een fijne wandeling van ruim 5 kilometer.

Hieronder de gespottede vogels:

Blauwe reiger, boomklever, boomkruiper, buizerd, gaai, goudvink, grauwe gans, groene specht, groenling, grote bonte specht, grote canadese gans, holenduif, houtduif, kleine bonte specht, koolmees, merel, middelste bonte specht, nijlgans, pimpelmees, putter, roodborst, roodborsttapuit, sperwer, spreeuw, staartmees en de torenvalk.

vraag/antwoord

Soms komt er ineens een vraag bij je op zoals: *Waarom hebben vogels holle botten? Wat zien vogels wat wij niet zien? Dwaalgasten, hoe raken ze de weg kwijt? Met hulp van ChatGPT krijgen we antwoord.*

Vraag:

Waarom zijn eieren van vogels zo verschillend in kleur en vorm?

Vogeleieren verschillen sterk in kleur en vorm door evolutionaire aanpassingen aan hun omgeving, gedrag en overlevingsstrategieën. Het is eigenlijk een combinatie van camouflage, bescherming en praktische voordelen.

Kleur van eieren

De kleur van een ei wordt bepaald door pigmenten (vooral biliverdine = blauw/groen en protoporfyrine = bruin/rood).

Belangrijkste redenen voor kleurverschillen:

-Camouflage

Eieren die op de grond liggen (zoals bij plevieren) zijn vaak bruin of gespikkeld zodat ze opgaan in hun omgeving.

-Bescherming tegen zonlicht

Donkere eieren absorberen meer warmte, lichte eieren reflecteren zonlicht. Dit helpt bij temperatuurregeling.

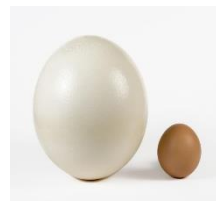
-Herkenning door ouders

Sommige vogels herkennen hun eigen eieren aan unieke patronen (handig tegen nestparasieten zoals koekoeken).

-Versterking van de schaal

Spikkels kunnen zwakke plekken in de schaal versterken.

Vorm van eieren

De vorm van eieren varieert van bijna perfect rond tot sterk puntig.

Waarom die verschillen?

-Voorkomen dat ze weggrollen

Vogels die op kliffen broeden (zoals zeekoeten) hebben puntige eieren. Die rollen in een cirkel in plaats van de klif af.

-Efficiënt gebruik van ruimte

In kleine nesten passen ovale eieren beter naast elkaar.

-Aanpassing aan lichaam van de vogel

De vorm hangt samen met de anatomie van de vogel (zoals de vorm van het legkanaal en vliegstijl).

-Sterkte van de schaal

Sommige vormen verdelen druk beter, wat breken voorkomt.

determinatie

Op de ledenbijeenkomst van eind maart hebben we een determinatie-activiteit georganiseerd rond vogelfoto's. Het doel van de avond was om gezamenlijk vogelsoorten te herkennen aan de hand van foto's, en zo onze kennis en observatievaardigheden te vergroten.

De avond begon met een korte introductie door Peter van den Dries, waarin werd uitgelegd hoe de determinatie zou verlopen. Vervolgens werden er op een scherm verschillende vogelfoto's getoond die door enkele leden waren toegestuurd. Bij elke foto kregen de leden de gelegenheid om individueel of in kleine groepjes te bespreken om welke soort het zou kunnen gaan. Hierbij werd gelet op kenmerken zoals grootte, vorm, verenkleed, snaveltype en leefomgeving.

Na elke ronde werd de juiste soort bekendgemaakt en gaf Peter een korte toelichting. Hierbij werden opvallende kenmerken en mogelijke verwarring met andere soorten besproken. Dit zorgde niet alleen voor een leerzame ervaring, maar ook voor interessante discussies tussen de deelnemers.

De variatie in foto's was groot: van algemene soorten tot meer uitdagende en minder bekende vogels. Dit maakte de avond geschikt voor zowel beginnende als meer ervaren vogelliefhebbers. Regelmatig leidde een foto tot verschillende interpretaties, wat het interactieve karakter van de avond versterkte.

De sfeer was ontspannen en enthousiast. Er werd veel gelachen, maar ook serieus nagedacht en gediscussieerd. De activiteit bleek een goede manier om kennis te delen en van elkaar te leren.

Aan het einde kan worden geconcludeerd dat de determinatie-avond zeer geslaagd was. Leden hebben hun kennis vergroot en nieuwe inzichten opgedaan. Vanwege het succes is er zeker belangstelling om dergelijke avonden in de toekomst vaker te organiseren. Dank aan allen die er aan hebben meegewerkt.

ridderlijke onderscheiding

Victor Retel Helmrich, die zich al meer dan 50 jaar met volle overgave en vrijwillig inzet voor het natuurbehoud in Brabant, heeft hiervoor de koninklijke onderscheiding RIDDER IN DE ORDE VAN ORANJE NASSAU ontvangen.

Victor zet zich al jaren met hart en ziel in voor de natuur in Brabant. Als architect gaf hij zijn passie een bijzondere vorm door bekroonde ontwerpen te maken voor natuur- en zwaluwtorens. Maar daar blijft het niet bij: hij trekt er graag op uit om vogelexcursies te begeleiden, brengt broedvogels zorgvuldig in kaart en zette zich actief in bij het Bio-team in Goirle.

Met zijn tomeloze inzet is Victor de drijvende kracht achter 'Red de Ringmus', een initiatief dat laat zien hoezeer deze vogel hem aan het hart gaat. Ook binnen de Vogelwerkgroep Midden-Brabant is hij vanaf het eerste moment een betrokken en inspirerend lid, iemand die anderen weet mee te nemen in zijn enthousiasme voor vogels en natuur. Regelmatig stuurt Victor interessante verslagen naar de Peregrijn. Denk aan de zomertortel of de nieuwe manier van vogeltrektellen op Abcoven. Als medewerker van de Peregrijn willen we hem daarom extra in het zonnetje zetten. Dik verdient Victor!

verrevogelreizen

- Wiel Poelmans

Vogelreis India november 2025

"In 1990 maakte ik mijn eerste vogelreis naar India, en in november 2025 mijn zevende. Tijdens de laatste trip begeleidde een gids mij gedurende de eerste 1,5 week. We bezochten een paar bijzondere locaties in de Himalaya net westelijk van Nepal. In het tweede deel stond een bezoek aan het uiterste noordoosten van het land op het programma. Dit was een georganiseerde vogelreis".

India is een kleurrijk en fascinerend land met een rijke cultuur, landschappen en natuur. Van de hoogste bergen in de Himalaya in het noorden tot mangroves en stranden in het zuiden, van de Thar Woestijn in het westen tot de natste regio's op aarde met rijke regenwouden in het oosten, India is een land van grote contrasten. De soortenrijkdom is hoog met aansprekende soorten als de Aziatische leeuw, Indische neushoorn en Bengaalse tijger. Natuurbescherming staat op een hoog niveau met vele nationale parken en speciale natuurreservaten. De rijke avifauna omvat ongeveer 1.400 soorten. Veel oosterse elementen zijn er te vinden

als pitta's en neushoornvogels, maar ook overwinteraars uit het hoge noorden die wij ook kennen. Zo'n 80 vogelsoorten zijn uniek (endemisch) voor India.

De eerste plek die we bezochten was de omgeving van het dorp Pangot in de voetheuvels van de Himalaya, niet ver van het veel bezochte Corbett Nationaal Park. Pangot ligt op ongeveer 1000m hoogte en is omgeven door oorspronkelijke loofbossen. Gids Manesh had hier vijf jaar gewoond en kent de omgeving goed. In de winter trekken veel vogels vanuit de hoge Himalaya naar lagergelegen gebieden, waaronder fazanten en lijsters. Vanaf november is de schaarse **Grote langsnavellijster** daar relatief makkelijk te vinden. Specialiteit van Pangot is de zeldzame **Wallich's fazant**, die vertoeft op steile grazige hellingen aan de rand van de boomgrens. Ook de **Hooglandpieper** is hier te vinden. Daarnaast komen bij Pangot een scala aan algemenere soorten voor zoals **Koklas-** en **Nepalfazant**, **Gevlekte vorkstaart** en **Bruine bosuil**.

Grote langsnavellijster

Foto: Wiel Poelmans

Himalaya glansfazant

Foto: Wiel Poelmans

De volgende plaats die we bezochten was het Sattal, 2 uur rijden van Pangot. Sattal is een van de weinige plekken waar de **Himalayavisuil** van bekend is. Deze uil komt voor langs relatief smalle berggrivieren

omgeven door bos. Drie uur zoeken langs bekende plekken leverde mooie vogels op, maar geen visuil.... Op het eind van de middag kreeg Manesh een telefoontje van een bevriende lokale vogelaar. Hij had een roestplaats gevonden. Een kwartier later hadden we de uil in de telescoop, zittend tussen takken in een hoge boom. Na een half uur hadden we geluk, de uil werd vestoord door een paar apen en vloog naar een andere boom waar hij open en bloot op een dikke horizontale tak ging zitten. Veel spechten gezien die dag, waaronder **Himalayaspecht**, **Geschubde groene specht** en **Grijskopspecht**, alsook de prachtige **Kleine geelkuifspecht**. Ook mooie soorten als **Roodnekkruiplijster**, **Zwartkapsibia** en **Roodkinlijstergaai** lieten zich goed zien.

Himalayavisuil

Foto: Wiel Poelmans

Kleine geelkuifspecht

Foto: Wiel Poelmans

De volgende dag van Sattal naar Mandal gereden, een tocht van negen uur. Weinig tijd om vogels te kijken die dag. De ochtend erop Mandal Valley bezocht. **Scharlaken dikbek** liet zich goed zien, evenals een aantal roodmussoorten, waaronder **Wenkbrauw-**, **Rozeband-** en **Donkere roodmus**. In de middag doorgereden naar Chopta een door hindoes drukbezocht bergdorp vanwege de aanwezigheid van de oudste hindoetempel van India hoog in de Himalaya.

Chopta ligt op 2.400m hoogte. In alle vroegte de trail gelopen naar het gehucht Tunganath gelegen op 3.500m. Hier bevindt zich de 1.100 jaar oude hindoetempel, voor de meeste bezoekers het eindpunt van de klim. Wij liepen door naar de top van de Chandrasila op 4.050m op zoek naar de Sneeuwpatijs. Deze soort broedt boven de 6.000m en daalt bij hevige sneeuwval in de winter af naar lagergelegen gebieden. We waren helaas te vroeg voor de patrijs. Wel zagen we allerlei hoogtespecialisten zoals de **Himalayablauwstaart**, **Wijnborstfulvetta**, **Prachtlijstergaai**, **Himalayaroodstaart** en de **Himalaya- en Alpenheggenmus**. De dag erop de bossen rondom Chopta verkend. We kwamen niet minder dan zes mannetjes van de **Himalayaglansfazant** tegen, misschien wel de mooiste fazant van allemaal. Chopta is de beste plek in de winter om deze soort tegen te komen.

De laatste dag in Chopta nog een paar uur naar vogels gezocht bij Makku, daarna naar Dehradun gereden in het laagland en overnacht vlak bij de Doon Valley, waar we volgende ochtend 2-3 uur zouden vertoeven. De Doon Valley is de enige bekende plek in India waar de **Nepalese pnoepyga** voorkomt. Lange tijd is gedacht dat het endem van Nepal was. Na een paar uur zoeken vonden we een exemplaar in de dichte ondergroei van een bos langs een vrijwel verlaten weg. Daarna teruggereden naar Delhi.

Prachtlijstergaai

Foto: Wiel Poelmans

Van Delhi naar Guwahati gevlogen in het verre oosten van India. Van hieruit vertrok de volgende dag de vogeltour. Groot was mijn verbazing dat er nog een voorbij onbekende Nederlander deelnam.

Hij heette Paul van Giersbergen, een naam die Brabantse roots verraaft. Hij bleek inderdaad in Boxtel te zijn opgegroeid, maar woonde al 35 jaar in Frankrijk. De komende tien dagen zouden we vooral in de staten Assam en Arunachal Pradesh vertoeven. De laatste is de meest noordoostelijke staat van India die grenst aan China en Myanmar. De focus lag op Mishmi Hills en Namdapha Nationaal Park, gebieden die niet vaak worden bezocht.

In alle vroegte naar het natuurgebied Beel Weel gereden waar we een groot deel van de dag doorbrachten. Onderweg staken we de Brahmaputra over, die hier bijna 5 km breed is. Specialiteiten van Beel Weel zijn de lokale soorten **Roodbuikboomtimalia** en **Assamlijstergaai**. Na lang zoeken zagen we de eerste en hoorden de tweede.

Roodnekkruiplijster

Foto: Wiel Poelmans

Scharlakendikbek

Foto: Wiel Poelmans

De volgende dag startte met een korte vlucht naar Dibrugarh. Hier bezochten we eerst de stadsvuilnisbelt, een magneet voor de sterk bedreigde **Indische maraboe**, een ooievaarsoort waarvan er enkele tientallen aanwezig waren naast vele 100-en **Zwarte vrouwen**. Later naar Roing gereden in het voornamelijk boeddhistische Arunachal Pradesh. Deze stad is de uitvalsbasis voor de Mishmi Hills waar we een dag later in alle vroegte naar toe reden. De specialiteiten

Gebandeerde- en Mishmisluiptimalia en Oostelijke wignaveltimalia lieten zich snel en mooi zien, naast vele andere soorten.

Spiegelpauw

Foto: Wiel Poelmans

Keizerreiger

Foto: Paul van Giersbergen

Hierna bezochten we Namdapha, een enorm nationaal park op de grens met Myanmar. We verbleven vier nachten in het bezoekerscentrum van het park. Namdapha herbergt de helft van de wereldpopulatie van de **Keizerreiger**, zijnde drie broedparen.... Nog drie-vier paren broeden in Bhutan. Deze uiterst schuwe reuzenreiger leeft in de droogvallende bedding van brede, langzaam stromende rivieren. Dit soort plekken zijn ook populair bij mensen om zich te vestigen, helaas lokaal ook in de nationale parken. Wij mochten meelopen met onderzoekers vanuit een onderzoekskamp in een van die rivieren. Na een uur zoeken werd een exemplaar gespot, die zich door de scoop goed liet bekijken. De vogel vloog na een half uur op, waarna een van de deelnemers een foto in vlucht wist te maken. In de dagen die volgden gaf Namdapha langzaam de specialiteiten vrij, waaronder **Blyths ijsvogel**, **Witkeelboomtimalia**, **Marmerspreeuw** en **Grijskopstreepvogel**.

De laatste dagen zagen we de uiterst lokale **Moerasgrasgaai** op het riviereiland bij Digboy. Later bezochten we het nationaal park Dehing

Paktai. Hier zagen we **Grijsbrauwbreedbek**, **Bonte dwergvalk**, **Austens bruine neushoornvogel** en de altijd lastige **Spiegelpauw**.

Indische maraboe Foto: Wiel Poelmans

Na deze mooie reis weer met goed gevoel teruggevlogen naar Amsterdam!

waarnemingenwerkgebied

Een samenvatting van de opmerkelijkste vogelmeldingen van de afgelopen 3 maanden. Meldingen komen binnen via de app 'VMB lokale waarnemingen'.

- 01/3** Bij het Nestven wordt deze morgen een **blauwe kiekendief** (m) gezien in Hilvarenbeek (VRH).
- 02/3** Op de Loonse Hoek vliegt een **rode wouw** noordelijke richting (JvR).
- 02/3** Op deze vroege lentedag wordt o.a. **de zwartkop** gehoord (AvR)
- 05/3** Een grote groep van 65 **kraanvogels** vliegen over Tilburg (MvdK). De dagen daarna vliegen er meer groepjes over.
- 08/3** Op de Kampina worden **veldleeuwerikken**, **boomleeuwerikken** en **wulpen** gehoord (ME).
- 16/3** In de Brand bevinden zich op deze dag een grote groep van 250 **kolganzen**. Klaar voor vertrek. De honderden **grauwe ganzen** zullen wel blijven. Dat beloofd weer een kabaal in het voorjaar (JvR).
- 19/3** Een **blauwborst**. "Het voorjaar is begonnen in het Houtakkerbroek te Hilvarenbeek" aldus deze waarnemer (LvdL).
- 20/3**terwijl in de Loonse en Drunense duinen nog een **klapekster** wordt gezien (EP).
- 23/5** Een zingende **zwarte roodstaart** meldt zich aan de Beeksedijk in Goirle (VRH). En een **eerste zwartkop** bij het Haarsteegs Wiel (WP). In de Brand melden zich 2 **kleine plevieren** (JvR) terwijl er in Udenhout een **rouwkwikstaart** wordt waargenomen (LvK).
- 24/3** Ook op Huis ter Heide wordt nog een **klapekster** gezien (FvG).
- 25/3** Boven Goirle vliegen nog 3 **kraanvogels** (VRH). Deze dag een eerste **zingende fitis** op Huis ter Heide (EP).
- 29/3** De eerste **boerenzwaluwen** vliegen over (JvL). En de eerste **oeverzwaluwen** zijn terug op plas Katsbochten in Goirle (VRH).
- 06/4** In Opslag West een eerste prachtig zingende **rietzanger** (NH).

08/6 In de Brand een eerste grasmus en gekraagde roodstaart (JvR).

09/6 Op trek een beflijster in het Diessens Broek (DvE). Ook op Huis ter Heide trouwens (KV). En later een bij aan het Moleneind te Loon op Zand (LQ).

10/6 Een tussenstop voor 2 kraanvogels in de Gement te Moergestel. Ook 5 kemphanen, 2 witgatjes en 2 bosruiters vanaf de Goyaardsdijk (DvE).

12/6 Een eerste tuinfluiter laat zich horen (FvG). Op de leemputten zijn de eerste lepelaars gearriveerd (JvL).

13/6 De koekoek is weer terug uit het verre Afrika (JvR). Ook in het Diessens Broek laat ie zich horen. Terwijl er ook een paartje zomertalingen zit (MK). Op de Regte Heide ook een zingende koekoek en bruine kiekendief (FvG).

14/6 Engelse kwikstaart op Huis ter Heide (KV).

16/6 Nabij de IJzeren Man zitten deze ochtend diverse bonte vliegenvangers en gekraagde roodstaarten (WP).

17/6 In de Gement te Moergestel zitten 5 bosruiters, 2 kemphanen en een paartje zomertalingen. Ook de bruine kiekendief man (DvE).

18/6 Een rode wouw vliegt laag over het Diessens Broek (FvG).

19/6 Een Cettiszanger laat zich horen aan de Haarensse Baan (AvR).

20/6 De Waalwijkse Baan is een van de weinige plaatsen in ons werkgebied waar de ringmus verblijft (VRH).

21/6 Ze zijn vroeg dit jaar! Boven Udenhout de eerste gierzwaluwen (NvdS).

22/6 Een paapje in den Opslag (NH).

23/6 Een eerste boomvalk boven de Abcovensedijk in Goirle (VRH). Deze dag wordt ook een zwarte wouw gespot boven Huis ter Heide (LQ). De eerste zomertortel is gearriveerd in Alphen (VRH). En aan een bekend adres op de Loonse molenstraat zijn huiszwaluwen al druk bezig met nestbouw (JvR).

25/6 Boven het Heerkenshuis vliegt een zwarte ooievaar (AvR). In Udenhout vliegt een raaf over het woonhuis (NH).

28/6 Boven de Beekse heide vliegt een rode wouw (VRH).

29/6 Op het dak van de 'Mayonaise fabriek' wordt door een scholekster gebroed op 4 eieren (CG).

30/6 Op het Winkelsven verblijven 2 zwarte ooievaars (ABu). Ook melden zich de eerste kievitskuikens in de Gement (DvE).

01/5 In de Brand deze dag een eerste wiewaal, tapuit en 2 overvliegende raven (JvR).

04/5 Een eerste spotvogel op de Goyaardsdijk (DvE).

05/5 En ja hoor. De gelukkige 'winnaar' meldt deze bevrijdingsdag een eerste grauwe klauwier (JP).

06/5 Aan de Brinksdijk zijn ook weer grauwe klauwieren (DvE).

08/5 In het Diessens Broek ziet deze waarnemer een bruine kiekendief met nestmateriaal vliegen. Maar nog mooier was de waarneming even later van een grijze wouw ter plaatse zittend op een tak van een berk. Weer even later stuurde hij een foto door van een wiewaal. Een dag die gevierd mag worden! (DvE).

10/5 In het Riels Laag wordt een paartje grauwe klauwieren gezien (VRH).

13/5 Weer een grauwe klauwier. Ditmaal in het Diessensbroek alsmede een kwartel ter plaatse (DvE). Goed nieuws voor de zomertortel. Liefst 3 nieuwe waarnemingen naast de bekende plekken. De populatie breidt zich uit richting Tilburg. Misschien

volgend jaar al in de Kaaistoep en over drie jaar in Huis ter Heide?
Aldus een trotse waarnemer (VRH).

14/5 De zang van een **wielewaal** wordt gehoord in de Biestse Gement (ABu).

17/5 Aan de Gommelse straat in Udenhout zit nu ook een **grauwe klauwier** (MB). En een **grauwe klauwier** in de Hoevens (VRH). En op Huis ter Heide wordt deze dag een **fluit** gehoord (AvR). Typisch baltsgedrag van een **wespendief**, ook wel 'vlinderen' genoemd, wordt waargenomen in de Brand (JvL).

23/5 Deze morgen in de buurt van de Goorweg te Riel ziet deze waarnemer een jagende **zwarte wouw** en **boomvalk** (VRH). Bij de parkeerplaats aan de Logtse Baan een **zwarte ooievaar** die wordt opgejaagd door een **buizerd** (RW).

24/5 Aan de Brinksdijk zitten 2 **grauwe klauwieren** (m) met 200 meter ertussen. Waarschijnlijk 2 paartjes (DvE). En op de Kampina worden 2 **wespendieven** en een **appelvink** waargenomen (KK).

25/5 Een **grauwe klauwier** en een **fluit** worden gezien bij vogelkijkhut Tapsmoer (KV).

28/5 In het stroomdal van de Beerze waarneming van een **grauwe klauwier, kleine plevier, geelgors, spotvogel en blauwborst** (DvE).

31/5 Tot slot van deze reeks een prachtige opname van 2 **wespendieven** op de grond in het gedenkbos 'de Spinder' met een baltsend mannetje erbij (WA).

Geef je waarnemingen door aan Sovon. Avimap is de app waarmee je in het veld je vogeltelling makkelijk invoert. De app werkt ook offline en is speciaal voor de telprojecten van Sovon ontwikkeld.

Waarnemers: Aad van Gelswijk (AvG), Nico Hilgers (NH), Louis van Keulen (LvK), Jan Paymans (JP), Peter van Gestel (PvG), Marlies de Kort (Mdk), Toon de Kort (Tdk), Jan van Rijsewijk (JvR), Victor Retel Helmrich (VRH), Marcel Morel (MM), Eric Poelen (EP), Marian Bertens (MB), Frans van Gils (FvG), Wiel Poelmans (WP), Corine Goldschmidt (CG), Francis van Lipzig (FvL), Henk Bertens (HB), Ans van Roessel (AvR), Martin Droog (MD), Yvette van Eekelen (YvE), Martien van Liempd (MvL), Kim Kokkelink (KK), Peter Slingerland (PS), Peter van den Dries (PvdD), Martin van Haaren (MvH), Jan van Laarhoven (JvL), Mart Ermen (ME), Paul Dobbelaar (PD), Nicole van der Steen (NvdS), Peter van de Ven (PvdV), Keno Vrisekoop (KV), Frank Driessen (FD), Wilma Boink-Janssens (WB), Danny van Eck (DvE), Anja Versteeg (AV), Albert Beerens (AB), Lex Querelle (LQ), Wies Arts (WA), Mieke Goosen (MG), Maurice van der Kaa (MvdK), Loek van de Leur (LvdL), Anton Buiting (Abu), Rob Waals (RW)

excursieverslag

- Danny van Eck

Excursie Marker Wadden
Zaterdag 2 mei
Aantal deelnemers 15

Op zaterdag 2 mei zijn we naar de Marker Wadden geweest. De groep van 15 was bepaald door het aantal kaartjes dat nog beschikbaar was voor de overtocht. En sorry voor de mensen die het gemist hebben: het was een topexcursie! Zowel qua de altijd positieve sfeer als wat betreft de leuke waarnemingen in een heel bijzondere omgeving.

Al dan niet carpoolend was iedereen op tijd bij de boot in Lelystad waar verschillende **zwaluwen** en **visdiefjes** al lekker actief waren.

Het was nog wat fris, maar uiteraard gingen we op het dek zitten. Lekker in de lichte spanning van een schoolreisje, draaiden we warm rond een discussie of we nu een grote of een kleine zilverreiger zagen. Heerlijke details en argumenten. Het bleek een **grote zilverreiger**. Stipt om 10.00 uur gingen we over het Markermeer. Met een **krooneend** op grote afstand en goede zin richting de eilanden. Voordat we aankwamen zagen we een **zearend** op een duintje aan de oever. En die duintjes zaten vol met gaten van **oeverzwaluwen**. Honderden waren het. Na het ontschepen en het kort verzamelen besloten de meesten om de route "linksom" te lopen, want dan zouden we minder georganiseerde rondleidingen tegenkomen. Opvallend waren de vele **gele kwikstaarten**, die we op korte afstand zagen. Net als de **baardmannetjes** die vaak actief waren met nestmateriaal en zich goed lieten zien en horen! De hele lijst is wellicht wat lang, maar high lights terplekke waren voor mij toch wel een **snor**, een **strandplevier**, de **zwarte ruiters** en de hoempende **roerdomp**. De uitbundig geel bloeiende moerasandijvie maakte het een zonnig geheel. Net als de temperatuur die gedurende de dag lekker opliep. Wat de mensen die al eerder waren geweest opviel is hoe de vegetatie sterk aan volume is toegenomen. Op een gegeven moment moesten we dan toch terug richting de boot, want die ging om 14.00 uur. En die 4 uur tijd heb je ook wel nodig als je even stil wilt staan en de omgeving goed wilt opnemen. Vlak voor het inschepen kwamen we Rob tegen die met de middagboot was aangekomen. We horen vast welke waarnemingen hij heeft gedaan. Op de kade in Lelystad nog een groepsfoto met 15 tevreden gezichten gemaakt en we gingen met een hele fijne ervaring huiswaarts. Dank aan de organisatie! We boeken wat mij betreft in vervolg wat eerder, want ik gok dat deze excursie een blijvertje is!

column

- Corine Goldschmidt

"Er komen altijd vragen in mij op als ik naar vogels kijk en ermee bezig ben. Zodoende lees ik veel, ga ik op zoek naar onderzoeken en details. En dan ontstaat er een verhaal in mijn hoofd en ga ik erover schrijven".

Een stel meerpalen voor mijn neus....

Het is voorjaar, citroentjes vliegen weer door de tuin, trekvogels druppelen binnen en scholeksters komen uit hun overwinteringsgebieden aan de kust terug in het binnenland. Ze verzamelen zich in zogenaamde sozen, vaak aan de rand van water. Relatief kleine groepen scholeksters komen daar samen, vaak adulten die nog geen broedterritorium hebben weten te bemachtigen (met vaak wel al een partner). Ook komen er wel exemplaren slapen die wat heen en weer vliegen van en naar hun broedterritorium en vanaf maart blijven ze daar. Ik ben op weg naar 'mijn eerste soos' omdat dat de plek is waar ringen afgelezen kunnen worden en de aantallen vogels daar ook iets zeggen over de populatie.

Aangekomen bij het ven bij Hilvarenbeek zie ik een groep van 21 scholeksters. Ook zitten er eenden, blauwe reiger, zilvereiger, een groep Kieviten, een paar nijlganzen en wat kraaien. Ik sta een tijd te fotograferen, op zoek naar ringen. Dat is een lastig karwei door weerkaatsingen van zonlicht. Ik ben de enige mens daar op dat moment. Uit de stilte doemt wat gekwaak, gekraai en ge-te-piet-te-piet van de scholeksters op. Dan verandert ineens de rust in een wolk van energie. Alle vogels stijgen luidkeels op, het luchtruim in. Ook de scholeksters gaan op de wieken, op eentje na. Het wordt weer stil. Dan zie ik vanuit de verte twee enorme vleugels met lange vingers eraan recht op mij afkomen. Als hij dichterbij komt, stokt mijn adem. Ik kan het bijna niet geloven. Hij vliegt een rondje boven het ven voordat hij de landing inzet die eindigt 100 meter voor mij aan de waterkant. Ik sta doodstil naast een struik, hij heeft mij niet in de gaten. Is dat gebrek aan ervaring, een jong exemplaar? Waarschijnlijk wel, hij heeft geen witte staart en is egaal van kleur. Er komt een kraai zijn kant op, die landt ook en doet pogingen om hem weg te sturen. Na een tijdje laat hij zich een stukje het water injagen. Dan staat hij stil met de poten, gelijk twee meerpalen, in het water. Hij kijkt wat om zich heen terwijl mijn blik gefixeerd blijft op dit schitterende wezen. Dan zie ik dat die ene scholekster schijnbaar relaxed een stukje achter hem blijft zitten. Is die ziek, getikt of slechts een borrelnootje voor een zeearend? Het

schijnt dat veel vogels meer angst hebben voor vliegende roofvogels dan voor exemplaren die op de grond zijn. Maar dan valt het toch op dat die ene scholekster niet met zijn soortgenoten mee de lucht in is gegaan, dat is toch een signaal voor gevaar.

Misschien zijn er onder vogels ook individuen die zich niet laten leiden door angst. De zeearend gaat een stuk door het water struinen langs een drooggevallen deel van het ven. Met de kop naar voren en een stevige pas erin ziet het eruit alsof hij stampet, het ziet er log uit. Maar dat is schijn want als ze jagen zijn zeearenden behoorlijk wendbaar. Ze eten watervogels zoals koeten, jonge ganzen en eenden, soms eten de jonge zeearenden iets van een karkas maar daar zijn ze niet van afhankelijk. Ze halen weleens een jonge buizerd van het nest die dan soms wordt gevoerd en groot gebracht. Er wordt gedacht dat het bedelgedrag van zo'n jonge buizerd de zeearenden hiertoe aanzet. En ze vissen. Niet middels een duik in het water zoals een visarend doet maar ze grijpen ze uit het water, vooral aan de oppervlakte. De man heeft een spanwijdte van 2.10 meter en een gemiddeld gewicht van 4,5 kilo. Je kunt je haast niet voorstellen dat ze nog net geen ons wegen als ze uit het ei komen.

Dit exemplaar draait z'n kop steeds rustig naar rechts en dan weer naar links. Majestueus is hij de boel aan het overzien. De mens naast de struik maakt wat foto's en als de zeearend daar steeds maar blijft staan, realiseer ik me de bijzondere situatie waar ik me in bevind. Op een kwartiertje van huis, aan het eind van de middag, ben ik hier minstens een kwartier samen met een zeearend, een kraai en een scholekster. Een interessante samenstelling van soorten waarvan er één met zijn overwicht in zeggingskracht boven de omgeving uittorent. Wie is hij? Komt hij uit de Biesbosch? Daar is het dichtstbijzijnde zeearenden nest dus dat lijkt voor de hand liggend en de aanname ligt op de loer. Hij draagt ringen. Die moet ik vastleggen want dan openbaart zich zijn herkomst. Het fotograferen lukt maar een paar minuten goed, dan voel ik mijn handen trillen, van ongeloof door deze onvermoede gelukstreffer. Op de goede tijd op de goede plaats zijn samen met een zeearend, dat voelt als een groot cadeau. Hij is hier bij het water, moet hier nu

zijn en ik ben de nederige gast.

Op een ring kan ik WNAH aflezen. Op de website van de Werkgroep Zeearenden lees ik dat alle in Nederland geringde exemplaren, sinds 2018, de code WN krijgen. Leuk om te weten, voor een volgende keer, als die ooit komt. Na melding krijg ik bericht dat het een mannetje betreft. In 2025 geboren en geringd in Zwolle, op Landgoed Windesheim. Het is niet de eerste keer dat hij Brabant aandoet, hij is in maart 2025 gezien op de Strabrechtse heide.

Het is te hopen dat hij de mogelijke leeftijd van 20 jaar gaat halen, als hij niet wordt neergeschoten, vergiftigd of tegen een windmolen aanvliegt. Niet verrassend is ook voor de zeearend de mens de grootste bedreiging. Als ze dat gevaar kunnen ontwijken dan hebben ze levenslang dezelfde partner vanaf hun volwassenheid, met vier jaar. Sterft een van de twee dan neemt een nieuwe partner dezelfde plaats in. Op IJsland is een zeearend nest dat al 150 jaar in gebruik is.

Toen ik 17 jaar was, was ik drie weken op IJsland. Toen had ik alleen oog voor de kuddes IJslandse paarden die daar, sinds de Vikingen aan land kwamen en paarden meebrachten, harde winters en vulkaangrond trotseren. Niet gehinderd door enige kennis van vogels, laat staan zeearenden, wist ik niet wat ik miste. Nu wel.

Bronnen:

-Werkgroep Zeearend Nederland

-Sovon, Bruno Ens

- De Zeearend, Nienke Beitema, uitgeverij Atlas contact 2021

Foto: Victor Retel Helmrich